

Title	モンゴル語音楽用語小辞典
Author(s)	青木, 隆紘
Citation	モンゴル研究. 2008, 25, p. 54-74
Version Type	VoR
URL	https://doi.org/10.18910/102353
rights	
Note	

The University of Osaka Institutional Knowledge Archive : OUKA

<https://ir.library.osaka-u.ac.jp/>

The University of Osaka

《資 料》

モンゴル語音楽用語小辞典

Монгол-Япон хөгжмийн нэр томъёоны харьцуулсан толь

青 木 隆 紘

序 言

筆者がモンゴル音楽の研究を始めたとき、困ったことの一つは音楽用語の訳出の問題であった。ソ連経由で入ってきた外来の術語がそのまま使われている場合にはよいのだが、モンゴル語に訳された術語を理解するのに普通の辞典ではもちろん歯が立たず、文字通り手探りで読むしかなかった。日本におけるモンゴル語の研究は長い歴史を持つとはいっても、いくつかの分野においてはまだ言葉の壁が立ちだかっているように思う。そこでモンゴル音楽についてモンゴル人自身の書いたものを読むため、この小辞典作成を企図した。

作成に当たっては現在モンゴル国で作曲家として指導的な地位にあり、音楽学者でもある N. ジャンツァンノロブの『音楽理論専門用語小辞典』が非常に役に立った。

実はモンゴル国においてもモンゴル語による音楽用語が広く定着しているとは言い難い。まず第1にスターリン時代、ソ連圏の民族共和国では学術・技術に関する国際的な用語をロシア語から「民族語」に翻訳することをソ連政府は批判していたという。モンゴルも例外ではなかったようで、キリル文字化が決定された時期、学術用語の訳語を作成する動きはストップしている。第2に共産圏の専門的な技術を学ぶ現場ではロシア語が使われていた。モンゴル国内であっても概してロシア人かソ連圏から派遣された技師が技術指導に当たっており、彼らとのコミュニケーション言語は大抵

がロシア語だった。また専門的な技術、高等教育を身につけるためソ連圏の大学に留学するケースが多く、もちろん彼ら留学生はロシア語によってその知識を学んだのであった。

スターリン時代が終わると、モンゴル人民共和国ではそうした専門用語のモンゴル語翻訳語の辞典が再び作られるようになる。音楽用語に関しては1956年、J. バドラーが『音楽用語』というロシア語の音楽用語とモンゴル語の訳語を対応させた小冊子を科学委員会から出版した。バドラーはリンチェンの弟子でもあり民族主義的な思想を持った人物だったと言われる。当時この辞典は『ウネン』紙上で音楽家の Ch. チミッドに批判された。その趣旨は「わざわざ理解しがたい翻訳語を多く作るよりも、外来語をそのまま使った方が便利の場合も多々ある」ということだった。対してバドラーは「西洋の音楽用語をそのまま使うことへの信仰は、ともすれば西洋中心主義に陥る」との考えで、このことについては後に評価されている。そしてバドラーの提唱した用語は彼以外の書いたいくつか出版物の中にも使われた。しかし音楽教育の現場で定着することはなかったようだ。そもそも音楽の高等教育を修める際も、ソ連圏への留学が主流だったのであって、学位論文もロシア語で書かれることが多かった。現在でもそのため有名な音楽家のいくつかの重要な論文がモンゴル語で読めない状況にある。

1990年代の民主化以降、外来語をモンゴル語に置き換えるべく活動を行う人々が現れた。そういった訳語は日常の会話レベルではまだ耳なじ

みはないが、出版物の中では使用頻度が増えてきている。本辞典の参考に用いた『音楽理論専門用語小辞典』の著者ジャンツァンノロブもその1人である。彼はバドラーに教えを受けた人物であり、上記のロシア語論文がモンゴル語で読めないという問題にも関心を寄せている。ジャンツァンノロブは音楽のモンゴル語術語について積極的に発言し、主に自らの著書の中で率先してそれらの用語を用いている。他の著者の書いたものの中でもモンゴル語の音楽用語の使用頻度は、ロシア経由で入った語と並列されて書かれることが多いが(例: цувраа / арпежио /)、上がってはきている。ただし、現場での会話は外来単語が頻出する。多くの主要な音楽家が社会主義時代にソ連圏で学んでおり、また当時、ロシア人教師が多く派遣されてきていたからだ。しかしモンゴ

ル語の音楽用語の理解の必要性が高まっていることにはかわりはない。

この辞典では上述のジャンツァンノロブ、バドラーの整理した用語を中心に、モンゴル国で用いられている伝統音楽に関する若干の語を加えた。他に数多くある伝統的な用語や、内モンゴルその他のモンゴル人居住地で用いられる語は今回はカバーできなかった。伝統音楽に関わる語や、人物、作品、演奏団体、楽器などに関しては、『モンゴル音楽“事典”』を作成中であり、さらにモンゴル音楽理解の助けとしたい。この小辞典により日本でのモンゴル音楽の研究が少しでも進むことを願ってやまない。最後にモンゴル語部分の校正を快く引き受けて下さった東京外国語大学客員教授J・バトイレードゥイ先生に御礼申し上げます。

凡 例

【略】略語

【器】楽器

【歴】歴史

【響】音響学

【伝】伝統音楽、伝統文化の用語

《露》ロシア語

《西》チベット語

《中》中国語

[] 置き換え可能

例: гигэлгэн [гунил] аяз は гигэлгэн аяз または гунил аяз の意。

～ 用例・準見出しの中の語の全部、または一部に変えて用いる。

→ 参照すべきものを示す

A

аажуу アダージョ (速度記号)

аажуухан アンダンテ

авад зохиомж 即興演奏；即興曲；インプロビゼーション

авиа 音；声

～ дэвсгэрлэх арга 音響学

～ зүй 音声学

айзам 小節；拍子

дутмаг ～ 不完全小節

нийлмэл ～ 複合拍子

таван хувийн ～ 5拍子

угтвар ～ 上拍；アップ・ビート；アウフタクト；
オフ・ビート（ジャズ）；弱起

холимог ～ 混合拍子；特殊拍子；変拍子

алгуур ラルゴ

алтан тэнхлэг 黄金比；黄金分割

аман хуур：【器】

1、ハーモニカ；ブルース・ハープ

2、アマン・ホール；口琴；ジュース・ハープ
→ хэл хуур

анги 楽章

нэгдүгээр ～ 第1楽章

анхдагч өргөлт (詩における) 強弱格

аравац 10度音程

аравлал 10連譜

арвал 十重奏；デクテット

арван гурвац 13度音程

арван зургаат эгшиг 十六分音符

арван нэгц 11度音程

арван хоёрц 12度音程

арван хоёрын журам 十二音技法

арван хоёр эгшиглэн 半音階主義

арван хоёр эгшигт 半音階の～；半音階的な

～ ийн бүтэн шат 全音階的半音

～ ийн журам 半音階システム

～ ийн хагас шат 半音階的半音【歴】

～ ийн цуваа 半音階的音階；クロマティック・
スケール

арга эгшиг 長調(J.バドラーの用語)

аргил バス；バス声部；低音

～ ын түлхүүр バス記号；へ音記号；低音部記号

ерөнхий ～ 通奏低音；バス・コンティヌオ；
ゲネラル・バス

тоо бичигт ～ 数字付き低音

ардын аман зохиол フォークロア；民間口承文芸

ардын дуу 民謡

ардын хөгжим 民俗音楽、民俗楽器

～ ийн билиг 音楽民族学

～ ийн билиг зүй フォークロア研究(における音
楽分野研究)

ари (オペラの)アリア《露》→ үглэл дуу

ахмад хийл 【器】コントラバス

ая：

1、曲全体のメロディー；旋律

2、(口語で)曲

～ зүй 旋律学；旋律的特徴

аяархан (音量の)ピアノ；弱く

аяг 動機；モチーフ

оноот ～ ライト・モチーフ；示導動機

аяж 民族音楽における典型的な旋律的言い回し。広義にはあらゆる旋律的言い回し、抑揚を指す。古代ロシア歌唱芸術における、反復される独特な旋律的・リズム的節回しを指す попевка《露》の訳語。

аяз 小曲；ピース

аялга イントネーション；抑揚

аялгас メロス。歌、旋律の要素。音楽における旋律の本質。

аялгуу 旋律；メロディー；音調；調子

～ ны байрлал 旋律的配置

～ ны нугалаа 旋律装飾

- ～ ны оргил 旋律の頂点
- ～ т жүжиг メロドラマ；付随音楽のついた劇
- ～ т хөг-эгшиглэгээ 旋律的調性

аялгуучилсан бага хөг 旋律的短音階

аялгуучилсан их хөг 旋律的長音階

Б

бага хөг 短調；短音階

- ～ ийн гурвал эгшиг 短三和音
- ～ ийн долооц хам эгшиг 短7の和音
- ～ ийн цуваа 短音階
- ～ ийн эгшиглэгээ 短調の旋律・旋法
- язгуурын ～ 自然的短音階

багасгал 減～；ディミニッシュ

багасгасан гурвал эгшиг 減三和音

багасгасан долооц хам эгшиг 減7の和音

багасгасан зай 減音程

багц ターン、回音

багцлал ターンの配置

бадагт 番；一筋（詩詞の一節）

- ～ хэлбэр リート [歌曲] 形式

бадрангуй アパッショナート

бадрангуй арга ロマン主義

байгууламж 1、音律；調律法

2、ピッチ；音程

балалайк【器】バラライカ《露》

баргил バリトン(の)

- ～ бүрээ【器】バリトン(サクソルン族の金管楽器)

- ～ хоолой バリトン(声部)；男性の声域

барилжуулга 様式化

бартокийн тэнхлэгийн журам バルトークの黄金
比作曲法

баян хуур【器】ロシア式クロマティック・アコー
ディオン

баясуулах хөгжим ディヴェルティスメント；喜遊
曲

биба【器】琵琶(pipa)

билиг эгшиг 短調(J. バドラーの用語)

бичил ちっぽけな；微小な

～ зай 微分音程

～ шатны журам 微分音階システム；四分音階

бишгүүр【器】ビシゲール。現在はチャルメラ様の
楽器を指す。元は横笛の意味であったがそち
らは лимбэ の語に取って代わられた。

ардын [монгол] ～ アルディーン [モンゴル]・ビ
シゲール。演奏の表現力を広げるためシング
ルリードに改良されたビシゲール。

баяжуулсан [баялаг] ～ バヤジョールサン [バヤ
ラグ]・ビシゲール；キー付チャルメラ。チベッ
ト仏教寺院で用いられていたビシゲール(チ
ベット語ではギャリン (rgya gling))を改良した
もの。

их ～ イフ・ビシゲール。ファゴット型の改良ビ
シゲール。

богино дуу【伝】ボギン・ドー。モンゴル民謡の一
形式。拍節的なリズムで歌われる。馬頭琴や
ヨーチン、器楽合奏が伴奏することがある。

бодрол дуу (オペラなどの) アリア；(ари)

боловсруулалт (楽曲の) 展開部

босоо 縦の；垂直線；垂直音程

～ чиглэлийн идэвхт харалдаа зохиомж 垂直的
展開対位法

босоо ятга【器】豎琴；ハープ

бөгтөр жимбүүр【器】イングリッシュ・ホルン；コー
ラングレ

бөлөг 部；幕。нэгдүгээр ～ 第1幕

бөмбөр【器】小太鼓；スネア・ドラム；サイド・ド
ラム

(бүрээний) бугалга (金管楽器などの) 朝顔；ベル

бурзан【器】(管楽器の) マウスピース

бүдүүн (音、声が) 低い

～ дуу 低い声 [音]

бүжиг 踊り

бүжгийн хөгжим 舞踊音楽

бүжгэн жүжиг 舞踊劇；バレエ

бүлүүр (金管楽器の) ピストン

бүлэг 幕 нэгдүгээр ～ 第一幕

бүрдмэл зай 複合音程

бүрэн нугалбар 全休止

бүрээ【器】ラッパ

бүтэн шат 全音；全音程

～ ат эгшиглэгээ 全音音階による旋法

～ ат эгшигийн цуваа 全音音階

бүтэн эгшиг 全音符

бүтэн зогсоц 全休符

бүтээл 作品

бүүвэй Бру-Уэй。子供をあやす時にかける言葉。

(бумбалаа, бүү-ай)

～ н дуу 子守唄

бүхэл задалгаа 総合分析；全体分析

бэлгэдэх арга シンボリズム；象徴主義

бэнсэн үлгэр【伝】ベンセン・ウリゲル《中》。『三国志』や『西遊記』などの翻訳物を、台本を見ながら、四胡や馬頭琴に合わせて弾き語る。

бэсрэг зөрчилт хэлбэр ソナチネ

бэсрэг хөөцөл Фгетта；小フーガ

бэсрэг яруу зохиол 小交響曲；シンフォニエッタ

бялар：【器】

1、ビャラル；哨呐

2、クラリネット

аргил ～ бас・クラリネット

эрдүү ～ Басетт・ホルン

B

вальс ワルツ；円舞曲《露》→эргэнцэх бүжиг

венийн сонгодог дэг Уиーン楽派

венийн шинэ дэг 新ウиーン楽派

Г

галбир 音型；フィギュア

галбиршил フィギュレーション

гажил (声部の) 対斜

ганц эгшиглэн Моноフォニー；単旋律

гигэлгэн [гунил] аязエレジー；悲歌

гитар【器】ギター《露》

гишгүүр【器】(ピアノなどの) ペダル

солгой ～ ソフト・ペダル

гишгүүрдэл ペダリング；ペダル用法

гол хөг-эгшиглэгээ 主調

гол хувь 第1主題；主要楽節

гоцлол ソロ；独奏

гоцлооч 独奏(唱)者；ソリスト

гоцолбор 協奏曲；コンチェルト →concert

төгөлдөр хуур, симфони найрал хөгжимд
зориулсан ～ ピアノとオーケストラのための
協奏曲

гулсаа グリッサンド

гуравлал 3連符

гуравц 3度

бага хөгийн ～ 短3度

гурамсан 三重の

～ харалдаа зохиомж 三重対位法

～ хөөцөл 三重フーガ

гурвал Т리오、三重奏曲

～ эгшиг 3度音程；3度の和音

гурван хэсэгт хэлбэр 三部形式

бэрх ～ 複合三部形式

гурван шат 三全音；トライトーン

гурвац 3度

～, дөрвөц хам эгшиг 七の和音の第2転回形；
三四の和音

～ ын эгшиг 第3度音

гучин хоёрт эгшиг 三十二分音符

гэрэлтэх хөгжим 光と音楽とのコラボレーションに

よる芸術のこと。

Д

давалгаалах хөдөлгөөн 波状の動き

давтаал リフレイン

давтал (音楽形式における) 再現部

тонгоруу ∼ 鏡像反復

даван тонших (楽句を) 繰り返す

давтах бөлөг (ソナタ形式の) 反復；繰り返し

давтах дахил オスティナート；執拗反復

давтлага リハーサル；稽古

давхарлах [хослох] 重複する

давхац хөг【響】上音；部分音

дагал カノン

хос ∼ 二重カノン

цаглашгүй ∼ 無限カノン

дагнамал төрх モノディ；モノディ様式

дагнамал эгшиглэн 単旋律曲；モノディ (レチター
ル・カンタンド様式の独唱または少人数の重
唱歌曲)

дагшаа жүжиг ミュージカル

дагшаа жүжиглэн バラエティショー、寄席演芸

дагшаа үзүүлбэр ミュージック・ホール (娯楽場)

дайвар хоолой 第2声部

далд хоолой 隠伏声部

дамар【器】ダマル。胴が人間の頭蓋骨でできた小
太鼓。チベット仏教寺院で用いる。

дан сэдвийн журам 単一主題；単一主題法

дан хөгжим 器楽；特に器楽独奏のこと

дарамж【器】クラヴィーア

дарал(т)【器】(木管楽器の) キー；鍵；(金管楽器の)
ヴァルヴ

даруул【器】鍵盤

дахихын тэмдэг リピート；反復；反復記号

до эгшиг ドの音

догол хэмнэл シンコペーション

долоол 七重奏

долооллол 7 連符

долоон эгшигт 全音階；ダイアトニック

∼ ийн бүтэн шат 七音音階の全音

∼ ийн журам 全音階主義

∼ ийн зай 7 音程

∼ ийн хагас шат 7 音音階の半音

∼ ийн цуваа ダイアトニックの音階

∼ ийн эгнээ ダイアトニックのスケール

долооц 7 度

∼ хам эгшиг 7 度の和音

их ∼ хам эгшиг 長7の和音

долуул 七重奏

доод ахмад наймц 下2点音

доошлуулга б (フラット)

∼ т хөг-эгшиглэгээ フラット系の調性

хос ∼ ダブルフラット

дохио [дуудлага] ファンファーレ

дөлгөн аяз [дуу] 舟歌；バルカローレ

дөлгөн бүжиг ガヴォット (古典舞曲)；ガボット

дөлгөөвтөр бүжиг ポレロ

демөлзөх бүжиг ファランドール (фарандол)

дөрвөн өрөг тетраコード (4 音セット)

дээд ∼ 上方の тетраコード

дөрвөн чихтэй [утагст] хуур【器】四胡

дөрвүүл 四重奏、カルテット

дөрвлөл 4 連符

дөрвөт эгшиг 四分音符

дөрөмсөн харалдаа зохиомж 四重対位法

дөрвөц 4 度

дөрвөц, зургаац хам эгшиг 三和音の第2 転回形；
四六の和音

дунд хоолой 中声部

дундад эртний эгшиглэгээ 中世旋法

дундаж өрөг 中音

дээд ∼ 上中音 (音階の第3 音)

дурдхал хөгжим レミニサンス

дуржигнуулга トレモロ

дуу 歌；声；音

～ чин 歌手

～ бичлэг 録音

～ бүдүүрэх 音程を下げる

～ хөгжим (歌と器楽を含む) 音楽

～ хураагуур 録音機；テープレコーダー

нийтийн ～ 歌謡曲；大衆歌

хүүхдийн ～ 童謡

дуударам【器】ドーダラム；九音鑼；雲鑼 (打楽器)

дуулаач 声楽家

дуулал 声楽作品；賛歌。時に合唱、カンタータなど大規模形式のものを含む。

төрийн ～ 国歌

ялгуусан ～ オラトリオ

дууламж 歌唱法

дуулах 歌う

～ хөгжим 声楽

～ хөгжимдөх урлаг 音楽芸術

дуулбар ヴォカリーズ；母音唱法

дуулдахуй 音響学；音響効果

барилгын ～ 建築音響学

дуульバラード；譚詩

дуураймал хөгжим ミュージック・コンクレート

дууриал 模倣

дуурь オペラ；歌劇

дуурийн бүтээл オペラ (作品)

～ ийн театр 歌劇場；オペラ劇場

дуулин ～ バラード・オペラ

их ～ Гранд・オペラ

наргиант ～ オペレッタ；喜歌劇

төлөв ～ オペラ・セリア

уянгын ～ 叙情オペラ

хошин ～ コミック・オペラ

шог ～ オペラ・ブッフア

дуусгавар：

1、カデンツァ

2、エピローグ

～ хөгжим ポストリユード；後奏曲

бүрэн төгс ～ 完全終止

бүрэн төгс бус ～ 不完全終止

дутуу ～ 中間カデンツァ

дэвсгэр хөг (J. バドラーの用語) 調性；調；キー

дэвхрэх бүжиг ゴバック；ゴパーク (гопак)

дэвхчих бүжиг Салтаレロ (сальтарелла)

дэг 学派；楽派

венийн сонгодог ～ ウィーン楽派

венийн шинэ ～ 新ウィーン楽派

дэд гурвал эгшгүүд 副三和音

дэд сэдэв 副主題

дэд хөг-эгшиглэгээ 副次調

дэд хувь (ソナタ形式の) 第2主題

дэд эгшиг 補助音；刺繍音 (非和声音の一つ)；隣接音

дээшилсэн өрөг 上への移調

дээшлүүлэг シャープ；#；嬰

～ т хөг-эгшиглэгээ シャープ系の調

хос ～ ダブルシャープ

E

ерөөл ヨロール；祝詞。他の人物や事物の将来について幸多かれと祝福する内容の韻文の口承文芸。ほとんど無伴奏で語られる。

есүүл 九重奏

есц 9度

еслөл 9連符

Ё

ёочин【器】ヨーチン；洋琴《中》

Ж

жаран дөрвөт эгшиг 六十四分音符
 жигд хөдөлгөөн よどみない流麗な動き
 жигдрүүлэг 音律
 жигдэлсэн хөг 平均律
 жимбүүр【器】オーボエ (гобой)
 жингэнэх бүжиг ジーグ (古典舞曲) (жиг)
 жиргүүлэг トリル
 жиргээ モルデント
 жүжиг 劇
 жүжгийн хөгжим 劇音楽
 аялгуут ～ メロドラマ；付随音楽のついた劇
 жүжиглэн 劇場
 ～ гийн хөгжим 劇場音楽

3

зааглац аяз 間奏曲；インテルメッツォ
 заал ホール；大部屋
 завсар хөгжим 幕間音楽
 завсарлага 幕間
 завсарын эгшиг 経過音
 загвар セリー (十二音技法、または全面的セリー主義における)
 загварчлал 十二音技法、または全面的セリー主義 (トータル・セリー) における、音高、音のパラメーター (音価、強度、音色) のセリー化。
 загварчлах арга セリー技法
 загварчлах хөгжим セリー音楽
 зай 音程
 ～ н өргийн хэмжээ 音程の各音の幅
 бичил ～ 微分音程
 ихэсгэсэн ～ 増音程
 займрал 一時的転調
 зогсолтгүй Атакка
 зогсоц 休止；パウゼ
 ерөнхий ～ Генерал・パウゼ；総休止

наймт ～ 8分休符
 хий ～ ルフトパウゼ
 зоргоороо アドリブ
 зохиол 作品
 ～ ын дуу (民謡に対して、新しく作曲された) 歌謡曲
 хөгжмийн ～ ч 作曲家
 зохиомж 作曲；作曲科
 зохирол 和声；ハーモニー
 ～ -галбиршил 和声のフィギュレーション
 ～ ын бага хөг 和声的短音階
 ～ ын задалгаа 和声分析
 ～ үйлдэл 和声機能
 ～ хөгжил 和声進行
 ～ хөг-эгшиглэгээ 機能 и声
 ～ эвдрэл 不協和音
 нийлэл ～ ポリハーモニー
 оноот ～ 示導和音
 зохирол эрэмбэ スケール；音階 (J. パドラーの用語)
 зохиролжуулга 和声付け
 зохицуулга 編曲；トランスクリプション
 зөвшөөл 解決
 зөрөл эгшиглэн ヘテロフォニー
 зөрчилт Соната
 ～ хөгжим Соната；奏鳴曲
 ～ хэлбэр Соната形式
 ～ хэлбэрийн журам Алегро・ソナタ楽章
 ～ цуврал хэлбэр 循環ソナタ形式
 бэсрэг ～ Сонатаネ (形式)
 зургаалал 6連符
 зургаан өрөг ヘキサコード；六音音階
 зургаац 6度
 зургаац хам эгшиг 三和音の第1 転回形；六の和音
 зургуул 六重奏
 зуу хэнгэрэг【器】タンバリン
 зууван 符頭；(音符の) たま

зэмсэг 楽器 хөгжмийн ～ 楽器

хөгжмийн зэмсгийг сэргээн үйлдэх 楽器を復元
する

хөгжмийн зэмсгийн ай 楽器分類

зэмсэг судлал 器楽研究

зэрэг дуурьсал 合音

зэрэгцүүлэх арга 平行法

И

идэвхт харалдаа зохиомж 転回対位法

ижил эгшиглэн ユニゾン

инцдүүр【器】カスタネット

их, бага хөг 長短調

～ ийн гол гурвал эгшгүүд 長短調の主三和音

их бүрээ : 【器】

1、チューバ

2、チベット仏教の長大な金管楽器ダウン・チェン (Dhung Chen) のこと。もしくはそれを改良した楽器。(үхэр бүрээ)

их хаалт 大コーダ

их хөг 長調

～ ийн бага долооц хам эгшиг 長7の和音

～ ийн гурвал эгшиг 長3和音

～ ийн эгшиглэгээ 長調の旋法

язгуурын ～ 自然的長音階

их цагариг бүрээ【器】ヘリコン(低音金管楽器)

ихэл【器】イケル。西モンゴルで用いられる2弦の擦弦楽器。(икил)

ихэсгэл 増～

ихэсгэсэн гурвал эгшиг 増3和音; オーギュメント・トライアド

ихэсгэсэн эгшиглэгээ 増音階

иш【器】(弦楽器の)指板; 棹; ネック

К

киноны хөгжим 映画音楽

концерт : 《露》

1、協奏曲 → гоцолбор

2、演奏会 → тоглолт

Л

ла – ла эгшиг ля ラの音、イ音

лимбэ【器】リムベ; 横笛《西》。現在は大小2種あり、銅、プラスチック製のものが使われる。

М

магтаал :

1、【伝】マクタール; 讃歌。対象の事物、人の現在の状況を讃える内容を持ち、無伴奏または馬頭琴などの伴奏つきで語られる。

2、頌歌; オード

магтуу カンタータ; 讃歌。大規模な形式と編成をもつ声楽作品。

мазур бүжиг マズルカ

малчны аялгуу パストラーレ; 牧歌

марш マーチ; 行進曲《露》

ми

～ эгшиг ミの音

модон үлээвэр хөгжим【器】木管楽器

морин хийл【器】チェロ

морин хуур【器】モリン・ホール; 馬頭琴。この語は1950年代に定着したものでそれ以前は морин толгойн хуур、хил хуур、単に хуур など地域と時代によって名は様々である。

мөрдвөр シナリオ

мөрөөсөл аяз ノクターン; 夜想曲

мөчлөг ピリオド; 終止; 楽段

мөшгөл Зекエンツ; 反復進行; 聖歌の続唱

шилжүүлгэт ～ 転調を伴う反復進行

мундштук【器】マウスピース《露》→ бурзан

мэргэжлийн хөгжим 専門の教育を受けたプロ
フェッショナルな音楽家による音楽
～чин 専門教育を受けたプロフェッショナルな
音楽家

Н

найгалзах бүжиг ファンダンゴ (фанданго)
наймт эгшиг 八分音符
наймуул 八重奏
наймц Оクターヴ
～ын журам Оクターヴ・システム
бага ～片仮名オクターヴ
их ～平仮名オクターヴ
хоёрдугаар ～
найраглал 詩；詩曲
найрал дуу 合唱
～шинжлэл 合唱指導
～ны багш 合唱指導者；合唱指揮者
дан ～アカベラ合唱；無伴奏合唱
нэг төрлийн ～同声合唱
хос ～複合唱
найрал хөгжим【器】オーケストラ、管弦楽団、大
規模な器楽合奏
дагшаа ～ポップス・オーケストラ
симфони ～交響楽団；管弦楽団
үлээвэр ～吹奏楽団
үндэсний ～民族楽器オーケストラ
цэргийн ～軍楽隊
чавхдаст ～弦楽オーケストラ
яруу ～交響楽団；管弦楽団
найралжуулга オーケストレーション
найраллаг 合唱団
найраллагын багш 合唱団指導者
найруу эгшиг 和音；コード(J. バドラーの用語)
найруулах 編曲する；アレンジする
найруулга 編曲；アレンジ

намсгал ディミネンド
намсгуур【器】弱音器、ミュート
нар угтах дуу アルボラーダ
наргиант дуурь 喜歌劇、オペレッタ
нарийн (音、声が) 高い【俗】
～дуу 高い声 [音]
нарийн бүрээ【器】トランペット (труба)
аргил ～バス・トランペット
өчүүхэн ～ピッコロ・トランペット
нахилах бүжиг アダージョ (楽曲)。速度記号とし
てのアダージョは →аажуу
нийлмэл 複合
～төлөр 複合ジャンル
～холимог хэм хэмжээ 混合拍
～хэм хэмжээ 複合拍
нийлэл баймж ポリモーダル
нийлэл найруулга зүй 多様式主義 (シュニトケの
用語)
нийлэл үйлдэл 多声機能
нийлэл эгшиглэн ポリフォニー；多声音楽
～гийн гурван хэсэгт хэлбэр 多声三部形式
～гийн хоёр хэсэгт хэлбэр 多声2部形式
～т хувилбар 多声変奏
～т хэлбэр 多声形式
нийт даруул【器】鍵盤、キーボード
нийцтэй зай 協和音程
номын сан 楽譜ライブラリー；図書館
ноот [нот] 楽譜；音符《露》
нохилох бүжиг アルマンド (舞曲)
нугалбар 終止法
дашрам ～アーメン終止；変格終止
магад ～正格終止
тасарсан ～中断されたカデンツァ (終止形)
нум【器】(弦楽器の) 弓
～т (хөгжмийн) зэмсэг 擦弦楽器；弓奏楽器
нүсэр бүжиг パッサカリア (パッサカль)
нэгц зай 1 度

нэмэлт шугам 加線
 нэхэгч リスボスタ
 нягт байршил 密集配置

О

огторгуйлиг хөгжим 空間音楽
 огцом スタッカート
 олон хоолой 多声法；多声性
 олуул дуу Мотетт；经文歌
 оноот эгшиглээ 示導音色
 оргил [туйл] クライマックス
 оройлго эгшиглэн ホモフォニー
 ～ хэлбэр ホモフォニー形式
 ～ т хэв Хоモフォニックなテクスチュア
 орхиц 音符の旗；符鉤
 оруулга аяз インターリユード、間奏曲
 оруулгын долооц хам эгшиг 短七の和音をもつ長
 音階において、2度と7度上の七和音を指す呼
 び方。ハ長調の7度上の h-d-f-a、2度上の d-f-
 as-c、イ短調2度上の h-d-f-a など。
 оршил プロローグ、序奏
 оршихуй ая 定旋律；カントウス・フィルムス

Ө

өгсөх давхцал 上音；部分音【響】
 өгсөх хөдөлгөөн 上行動
 өгүүлбэр 大楽節
 өлмий 韻脚（詩の韻律）
 өмнөх аяз Интродакшн；イントロ；導入部；
 序奏
 өнгө 音色
 ～ сонсол 音色聴覚
 өөлэй аргил Октавист；バスの1オクターブ
 下の音を重ねることが出来る声楽家、その声部
 өргөлт アクセント

өрнөмж ドラマトウルギー；作劇法
 өрөг（音程の）度
 ～ ижилсүүлэг 音程移動
 гоц ～ 主音；トニック；（和音の）根音；キー・ノー
 ト
 гурван ～ 3度
 доод зонхилох ～ サブドミナント；下属音
 доод зонхилох өргийн хүрээ 下属音領域
 зонхилох ～ ドミナント；属音
 зэрэгцээ ～ 隣接音程
 үүсмэл ～ 微分音（の度）
 өөрчилсхийх アゴーギク（をかける）
 өхөөрдөл дуу マドリガル
 өчил モノローグ

П

пянз レコード《中》
 ～ дуурьсгуур レコードプレイヤー

Р

ре
 ～ эгшиг レの音

С

саад 掛留
 хос ～ 二重掛留
 сайн дурын Амаച്ചуаの
 сакс бүрээ【器】サククス；サクソフォン
 баргил ～ バリトンサククス
 тунгалаг ～ ソプラノサククス
 цээл ～ テナーサククス
 эрдүү ～ アルトサククス
 салбарлага ディヴィジ
 санааны зохиомж インヴェンション、即興、即興曲

си

～ эгшиг シの音

симфони 交響曲《露》

～ найраглал 交響詩

～ найрал хөгжим 交響楽団；管弦楽団 → яруу
найрал хөгжим

сол

～ эгшиг ソの音

сонгодог 古典の

～ арга 古典派、古典主義

дэлхийн ～ хөгжим クラシック音楽

сонихон аяз アラベスク

соног сонсол 絶対音感

соноруулга ソルフェージュ

сонсогч 聴衆

сонсол 聴覚；音感

～ бичиг 聴音書き取り

судалбар аяз エチュード；練習曲

сургууль 学校、練習

суурь эгшиг ドローン

сурталчлах хөгжим 宣伝音楽

сүүл コーダ

сэдэв 主題；テーマ

～ боловсруулал 主題労作

сэдвийн цөм 核主題

сэжмээс ダル・セーニョ

сэлгээ 可変の

～ хэм хэмжээ 変拍子

～ эгшиглэгээ 可變的旋法

зэргэд ～ эгшиглэгээ 平行可變的旋法

сэтгэл дүрслэх арга 印象主義

Т

таван өрөг Пентаコード

таван хувьт хэмжээ 5 拍子系

таван эгшигт Пентаトニック

тавил 展開部

тавлал 5 連符

тавуул 五重奏

тавц 5 度

～, зургаац хам эгшиг 5 度、6 度の和音

～ ын хүрд 5 度圈

тайлал 解釈

такт 小節《露》

тарантогийн бүжиг Тарантелла (イタリア舞曲)

тасалбар チケット；切符。→ билет

тасалдангуй хэмнэл 付点リズム

татлага【器】(弦楽器の弓の) ボウイング；ストロー
ク

татах бүрээ【器】トロンボーン

аргил ～ бас・トロンボーン

эрдүү ～ アルト・トロンボーン

татуурга：

1、舞台の袖

2、【器】チューニング・スライド；(トロンボーンなどの) 変調迂回管；U 字管

тахилгын хөгжим 礼拝音楽

товчлох /хасах/ 省略する

～ тэмдэг 省略記号

товшил ピツィカート

товшуур【器】トブショール。2 弦の發弦楽器。西
モンゴルで用いられる。

товшлох бүжиг メヌエット

товшчих бүжиг ポルカ (полька)

тоглолт コンサート；演奏会

～ ын танхим コンサートホール

тогосны бүжиг パヴァーヌ

тогтвор 協和

～ гүй зай 不協和音程

～ той зай 協和音程

тогтворжил 協和

тогтворшилгүй 不協和

тогшил トッカータ

тод дуудлага アーティキュレーション

тойго トイグ。実の母ではない家畜に子家畜の面倒
を見させるときなど、家畜をなだめる時にか
ける掛け声。

тойгын дуу 子取らせ歌

тойронцол ロンド；輪舞曲

～ зөрчилт хэлбэр ロンドソナタ形式

тоон журам 数字譜システム

тохиолдлын арга [тоглоомын аяс] 偶然性；アレ
アトリー

төгөлдөр хуур【器】ピアノ

～ ын гурвал ピアノ三重奏

～ ын даруул ピアノの鍵盤

～ ын тавал ピアノ五重奏

～ ын хоршил ピアノデュオ

төгсгөл Фиナーレ；最終楽章；終曲

～ хувь 結尾部

～ гүй ая 無限旋律

～ гүй дагал 無限カノン

төлөв хөгжим セリー音楽

төмөр хуур【器】トゥムル・ホール；鉄製の口琴

(улсын) төрийн дуулал 国歌

төрлийн зэрэг 第1次の近親関係にある調

төрх 様式；構造；書法

төсөрхөн аяз バガテル

тунгалаг хоолой ソプラノ；ソプラノ声部

царуу ～ ドラマティック・ソプラノ

туршилтын хөгжим 実験音楽

тусгаар хэсэг エピソード；挿入句

туслах эгшиг 補助音

тууллгиг 狂詩曲；狂想曲；ラプソディ

тууль【伝】叙事詩

баатарлаг ～ 英雄叙事詩

тухайлбар 楽句；小楽節；フレーズ

тухайлал フレージング；楽句区切り法

тушаас 連鉤

түлхүүр 音部記号

～ ийн тэмдэг 音部記号

түрлэг リフレイン；(歌の)繰り返し

түрүүлэгч эгшиг 逸音

тэвх【器】(弦楽器の)駒

тэгш жигдэлсэн эгшгийн эгнээ 平均律音階

тэгш хамт эгшиглэгээ 対称性を内包する旋法

тэд [дэх, дах] リピート；反復

тэмүүлэл 愛着

У

угалз бүрээ【器】ホルン；フレンチホルン

удирдаач 指揮者

удирдахуй 指揮法

～ н ухаан 指揮法

удирдбар スコア；総譜 (楽譜)

～ унших スコア・リーディングをする

～ ын хувь パート；声部

～ ын хураангуй ショート・スコア

удиртгал 序曲

ул эгшиглэн Олгерлункт

уламжлал 伝統

～ т (19世紀～20世紀初頭からの) 伝統的な

уншуу 無言歌

урам【器】鹿笛；狩猟笛

уран бүтээл 芸術作品

уран сайхан 芸能

～ чアマチュアの優れた芸能者；民間芸能者

уран сэтгэмж ファンタジー；幻想曲

уран тунгалаг хоолой コラトウーラ・ソプラノ

уран чимэглэл コラトウーラ

уриа дуудлага ファンファーレ

урсгал 流派

уртасгал フェルマータ

уруудах давхцал 下方倍音、低音

уруудах хөдөлгөөн 下行

уртын дуу【伝】オルティン・ドー。民謡の一形式。

自由なリズム、ゆったりとした旋律線、多用される装飾音などの特徴をもつ。無伴奏、あるいはモリン・ホールカリムベのヘテロフォニックな伴奏つきで歌われる。

урын сан レパートリー；曲目

урьдал リチエルカーレ

утгажуулга (演奏) 解釈

уянгалуулан дуулах ベルカント；ベルカント唱法で歌う

уяруун арга 感傷主義

Y

үг (口語で) 歌詞

үглэл レチタティーヴォ；叙唱；朗唱

～ бяцхан アリエッタ

～ дуу アリア

үглэнцэр дуу アリオーン

үелэх бишгүүр【器】ファゴット (ファゴット)

ахмад ～ コントラファゴット

үелээс【器】上駒；フレット

үлгэрт дуу【伝】ウリゲルト・ドー。物語を四胡、二胡、馬頭琴などの伴奏で歌う。ホルチン部族の間で盛ん。

үлээвэр 吹奏

～ найрал хөгжим 吹奏楽団

～ найрал дагшаа хөгжим ビッグバンド

～ хөгжим 管楽；管楽器音楽

～ хөгжмийн зэмсэг 管楽器

үлээвэр модон хөгжмийн зэмсэг 木管楽器

үндсэн бөлөг 提示部

үндсэн зай 基本音程

үндсэн өргүүд 音階音

үндсэн хам эгшиг 基本和音；基本コード

үндсэн хөг-эгшиглэгээ 基調

үндсэн эгшиг 基音

үнэмшлэх арга ヴェリズム；現実主義；真実主義

үргэлждийн аргил バッソ・オスティナート；執拗低音

үсрэлт 跳躍

үсрэх бүжиг ガリヤルド

үсэрцэх бүжиг ロманесク (романеск)

Ф

фа

～ эгшиг ファの音

фригийн эгшиглэгээ フリギア旋法

X

хавирах デタツシェ

хагас 半分の

～ дээшлүүлэг 半音上げること

～ шат 半音

～ шатлалгүй эгшгийн эгнээ 無半音音階；アンヘミトニック

～ эгшиг 二分音符

хамын эгшгүүд 和声音

хам эгшиг：

1、和音

2、[зохиrolын хэв] 和音和声的テクスチュア

ерөнхий ～ 通奏和音

нийлэл ～ ポリコード

нийцээ ～ 協和和音

хоёрц ～ 七の和音の第3転回形；二の和音

хам эгшгийн байдал 和音の種類

～ ийн зүй 和音書法

～ ийн хөнтрөл 和音の転回

хамд хамаатуулахгүй эгшиг 和声外音；非和声音；隣接音

хамсраа 伴奏；囃子

хамсрах 伴奏する

хамтлаг グループ；(ポピュラー音楽などの)バンド

хангуун アッサイ

хандад дуу [аяз] セレナード

харалдаа зохиомж 対位法、対位旋律

босоо хөдлөх ∼ 垂直的転回対位法(タネーエフ
の用語)

бэрх ∼ 複対位法

тонгоруу ∼ 鏡像対位法

урвуу ∼ 転回対位法

харанга【器】銅鑼；ゴング

харилцаа дуу【伝】掛け合い歌。頭韻を踏んだ口語
の四行詩を即興で掛け合いながら歌う。清朝
時代、中国の時事的な歌謡や戯曲の影響の下
普及した。

хариу (フーガの) 応答；応唱

бараг ∼ 調的応唱；調性的応答

бодит ∼ 正応；真正応答

харш зай 不協和音程

харшаа 不協和音

хачин аяз Каприччио；奇想曲(каприччио)

хачинцар бүжиг セギディーリャ(сегидиль)

хийл：【器】

1、弦楽器一般

2、ヴァイオリン

нэгдүгээр ∼ 第1 ヴァイオリン

хил【器】(弦楽器の)弓

(нумны) хичир【器】(弦楽器の弓の)スクリュウ；
ねじ

хобис [хубис]【器】ホビス；火不思。4 弦の發弦楽器。

хоёр хувьт хэмжээ 2 拍子系

хоёр хэсэгт хэлбэр 二部形式

хоёрдогч өргөлт (詩作における) 弱強格；抑揚格

хоёрлол 2 連符

хоёрц 2 度

∼ хам эгшиг 七の和音の第3 転回形；二の和音

хоёул 二重奏；デュエット

холбоо スラー；連結符

холбоос スラー；連結符

∼ т эгшиг レガート

холбоос хувь：

1、経過句

2、推移部

холимог байршил 混合配置

хоолой：

1、喉；声

2、パート；声部

∼ засал 声部配置

∼ солбилт 声部の交差

∼ хөтлөл 声部進行；声部書法；ヴォイス・リー
ディング

∼ н зөрүү хөтлөл 斜進行

∼ н зэргэд хөтлөл 平行；並進行

∼ н сөрөг хөтлөл 反進行

∼ н шууд хөтлөл 直行

нарийн ∼ 上声部

нэг төрлийн ∼ 同声部

тунгалаг ∼ ソプラノ

цангинаа ∼ ディスカント；ディスカントウス

цөлдөн ∼ メゾソプラノ

цөлх ∼ コントラアルト

эрдүү ∼ アルト

хоршил Дюетт；二重奏；二重唱

хоршцох бүжиг カドリーユ；カドリール(кадриль)

хос 二重の

∼ зонхилох ダブル・ドミナント

∼ үйлдэл 二重機能

хот бүжиг ホタ(スペイン舞踊)

хошид Бревэис

хошуулагч Авангьярд；前衛主義

∼ арга 前衛手法

(нумны) хөвч (弦楽器の弓の) 毛

хөг 調；調性

∼ үгүйсгэсэн хөгжим 無調音楽

хөг-шилжүүлэг 転調

ижилсүүлэх ∼ エンハーモニック転調

хөг-эгшиглэгээ 調；調性

～ үгүйсгэл 無調

～ ний ижилсүүлсэн тэгшитгэл エンハーモニッ
ク転調

～ ний мөрдвөр 調性プラン

～ ний төрөл 近親調

зэргэд ～ 平行調

нийлэл ～ 多調性

нэг нэрт ～ 同名調

хос ～ 複調

хөгжим：

1、(広義の) 音楽 → дуу хөгжим

2、器楽音楽(こちらがモンゴル語本来の意味)

～ мэдлэг 音楽学

～ судлагч 音楽学者

～ шинжлэл 音楽研究

хөгжмийн агуулга 音楽内容

～ ийн ахуй 音楽活動

～ ийн барил 音楽様式

～ ийн боловсрол 音楽教育

～ ийн бүтээлийн бүтэц 作品構造

～ ийн гоо зүй 音楽美学

～ ийн дунд сургууль 音楽専門学校；音楽中学校

～ ийн дүр 音楽イメージ

～ ийн журам 音楽の規則

～ ийн жүжиг 楽劇

～ ийн жүжиглэн концерт-холл

～ ийн задалгаа 楽曲分析；アナリゼ

～ ийн зэмсэг 楽器

～ ийн их сургууль 音楽大学；音楽院

～ ийн мэдэгдэхүүн 音楽の能力

～ ийн наадам 音楽祭

～ ийн нийгэм судлал 音楽社会学

～ ийн ном зүй (音楽書の) 文献

～ ийн нэр томьёо 音楽用語

～ ийн онол 音楽理論

～ ийн санаа 音楽上の発想；作品構想

～ ийн сонсол 音楽鑑賞

～ ийн сонсол бичиг 聴音書き取り

～ ийн сургууль 音楽学校

～ ийн сэтгэл судлал 音楽心理学

～ ийн төрөл 音楽ジャンル

～ ийн тэмцээн 音楽コンクール

～ ийн түүх 音楽史

～ ийн угсаатны зүй 音楽民族学；音楽人類学

～ ийн уран бүтээл 音楽作品

～ ийн үг зүй 音楽語法

～ ийн үзүүлбэр (音楽の) コンサート；演奏会

～ ийн үзүүлэл 音楽図解

～ ийн хошин жүжиг 音楽喜劇

～ ийн хүмүүжил 音楽教育

～ ийн хүрээлэн フィルハーモニー協会

～ ийн хэвлэл 音楽出版

～ ийн хэлбэр 音楽形式

～ ийн цагаан толгой 音楽の初歩

～ ийн шүүмжлэл 音楽批評；音楽評論

～ ийн шүтээн зүй 音楽図像学

～ ийн эд эс テクスチュア

～ ийн эртний бичиг зүй 文字譜、ネウマ譜など

5 線譜普及以前の記譜法の研究。

хөгжимт жүжиг 音楽劇

～ т жүжиглэн 音楽劇

～ чин (楽器の) 演奏家

ардын ～ 民俗音楽；民俗楽器

дуу ～ 音楽；歌謡と器楽をあわせた音楽一般

сүмийн ～ 教会音楽

үндэсний ～ 国民音楽；民族音楽

хөг үгүйсгэсэн ～ 無調音楽

хүүхдийн ～ 児童向け音楽

хөгжмийн зэмсэг 楽器

гуулин ～ 金管楽器

дэлдүүр ～ 打楽器

үлээвэр модон ～ 木管楽器

үлээвэр ～ 管楽器

цохивор ～ 打楽器
 чавхдаст ～ 弦楽器
 хөгжмөн чимэглэл 囃子；伴奏
 хөгжүүхэн アニマンド
 хөгжүүн アニマート
 хөглүүр 音叉
 хөндлөн бишгүүр【器】フルート
 аргил ～ バス・フルート
 өчүүхэн бишгүүр ピッコロ
 хөөмий [хөөмэй]【伝】ホーミー；フーミー；喉歌。
 口の中に下で空間を作り、そこで声を共鳴させ、同時に2つの声を出すように聞かせる。
 хөөрөгт даруул хуур【器】ハルモニウム；リード・オルガン
 хөөрөгт цуур【器】バグパイプ
 хөөрүү アジタート
 хөөцлиг フガーート
 хөөцөл フーガ；遁走曲
 хөөцлийн сэдэв フーガ主題
 ～ ийн үндсэн хэсэг (フーガの) 主題提示部
 ～ хариу 応答；応唱
 бэсрэг ～ フゲッタ；小フーガ
 нэг хөг-эгшиглэгээтэй ～ 単声フーガ
 тогоруу ～ 投影フーガ
 хос ～ 二重フーガ
 хөрвүүлэг 編曲；トランスクリプション
 хөрвүүлэх 編曲する；トランスクリプトする
 хөтлөгч コンサートマスター；伴奏ピアニスト；伴奏者 → концертмейстер
 хөтөлбөр プログラム；演出
 ～ т хөгжим 描写音楽；標題音楽
 хугалаа 倚音 (非和声音の一種)；前打音
 хувилбар 変奏曲
 ～ т сэдэв 主題と変奏
 ～ ын цуврал 変奏曲集
 хувилгал 変位；ある音の呼び方を変えずに、半音、全音など上方・下方に音高を変えること。

хувилуу аяз シャコンヌ
 хувь：
 1、拍
 2、主題
 сул ～ 弱拍
 хүчтэй ～ 強拍
 хоёр (гурван) ～ т хэмжээ 2 (3) 拍子系
 хулс【器】(木管楽器の) リード
 хулсан хуур【器】ホルスン・ホール；竹製の口琴
 хурд 速度；速さ；テンポ
 ～ хэмжүүр メトロノーム
 ～ өөрчлөлтгүй а・テンポ (a tempo)
 хурдавар Алегретто
 хурдан Алегро
 хурдасган Аттальярандо
 хурдлага ルラード
 хурууны хувиар 指使い；運指法
 хуур【器】ホール；琴。弦楽器や口琴を表す言葉。
 ～ ч 弦楽器演奏家
 дунд ～ ドンド・ホール。馬頭琴アンサンブルで中音を担当するために開発されたチェロ型の4弦の擦弦楽器。
 их ～ イフ・ホール。コントラバス型の低音改良馬頭琴。
 хуурын үлгэр【伝】ホーリン・ウリゲル。叙事詩などを基にした物語を二胡、四胡などの伴奏で語る語り物。ジェリム、ジョー・オダ、シリ・ゴル、ホロンバイルなどの盟で盛ん。
 хуучир【器】ホーチル；二胡。現在大中小三種類が用いられる。
 хүлээн авагч ラジオ受信機
 хүнэ アルコ (arco)；弓を使って演奏する指示
 хүрцэл タッチ
 хүүрнэл дуу ロマンс (романс)
 хүчдэл ダイナミクス；強弱法
 хэв Тексчур
 хэл хуур【器】ヘル・ホール；口琴；ジューズ・ハー

ブ

хэлбийлэг 文法

хэлбэлзэл ヴィブラート

хэлбэршил 楽曲構成

хэм 拍子；拍節

～ тэгшитгэлийн арга 定量リズム法

～ хэмнэл 拍節リズム

нийлэл ～ ポリリズム

хэмжээ 拍子

хэмнэл リズム

～ зүй リトミカ

нийлэл ～ ポリリズム

хэнгэрэг【器】太太鼓；バス・ドラム

төрийн их ～ トウリーン・イフ・ヘンゲレグ。

1981年に復元された古代風太太鼓。

хүрэл ～ タムタム（現代のオーケストラで用いる銅鑼の一種）

хэсэг 断章；フラグメント；部分

хэт реал үзэл シュールレアリズム；超現実主義

хэц【器】ヘツ。小鈴のついた一枚皮の太鼓。

бөөгийн ～ シャーマンの太鼓

Ц

цагинаа хоолой ディスカントウス；ディスカント

цан【器】シンバル

цараа 全音域；全声域

～ ны бүс テッシトゥーラ

царгил хөгжим【器】シロフォン（キシロфон《露》）

царны нүүр 響板；共鳴板；（弦楽器の）表板

цахилгаан орон зайн хөгжим 電子音楽

цахилгаан хөгжмийн зэмсэг 電子楽器

цовойо ヴィヴァーチェ；ヴィーヴォ

цовхрох бүжиг ギャロップ

цоглог хөгжим [аялгуу] スケルツォ

цомнол：

1、[цомог]（オペラ、バレエなどの）台本；筋書き

2、旋法；モード（J. バドラーの用語）

цохиур 爪；プレクトラム；ピック；義甲

цохивор хөгжмийн зэмсэг 打楽器

цөлдөн хоолой メゾソプラノ

цөлх хоолой コントラアルト

цөөхүүл 小編成の；室内の

～ найрал хөгжим 室内オーケストラ

～ хөгжим 室内楽

～ чуулга 室内合奏団；室内アンサンブル

цувраа アルペджジョ；アルペジオ

цуврал хөгжим ツィクルス；チクルス；連作

цуврал хэлбэр 循環形式

цуур【器】ツォール；胡茄（モンゴルの管楽器の一種）

цуурай：

1、【響】共鳴；残響

～ н хайрцаг 共鳴箱

2、エコー；反響；やまびこ

цүнхлэг オーケストラ・ピット

цэвэр хөглөө 純正調

цэвэршүүлэг ナチュラル；本位記号

цэг：

1、付点

2、スタッカート の点

цэглэх арга 点描主義

цэнгээх үзэгдэл ディヴェルティスマン

цэргийн найрал хөгжим 軍楽隊

цэргийн хөгжим 軍楽

цээл テノール；テナー

～ ийн түлхүүр テノール記号

～ ийн хоолой テノール；テナー

Ч

чавхдас【器】（弦楽器の）弦

～ т найрал хөгжим 弦楽合奏；弦楽オーケストラ

～ т хилт хөгжмийн зэмсэг 擦弦楽器

～ т хөгжим 弦楽

～ т хөгжмийн дөрвөл 弦楽四重奏

～ т хөгжмийн зэмсэг 弦楽器

товшуур ～ т хөгжмийн зэмсэг 撥弦楽器

чавхдуур 爪；プレクトラム；ピック；義甲

чадамгай ヴィルトゥオーゾ

чалх 音域；声域

чанга：

1、音圧；音量

2、強い音；フォルテ

чанд барил (ポリフォニーの) 厳格様式

чанд бичлэгийн харшаа (対位法などの) 厳格書法
における不協和音

чиглэл 流派

чимэглэгээ 装飾法

чимэглэл 装飾音をつけること

чимэглэн メリスマ；装飾音

чимэглээ フィオリトウーラ

чинхэлзүүр【器】チェレスタ

чийртэй эгшиглэн ダイフォン；音と音のつながり
部分

чичиргэл ヴィブラート

чөлөөт барил 自由様式

чөлөөт хэлбэр 自由な形式

чуулбар 組曲

чуулга アンサンブル

Ш

шад 中間休止；切れ目

шалмаг задгай цохилт (打楽器の) ロール打ち

шанз【器】シャンズ；三味線《中》。棹が長く、紙巻
タバコ型のピックで奏する。

шат (音階の) 音

шахалт ストレッタ

шидрүү бүжиг ブーレー (フランス舞曲)

шидрүүсэх бүжиг Чарльдаーシュ (チャルダシュ)

шилжилт シフト；ポジション移動

шилжүүлэг 移調；移高

шилжүүлгэт мөшгөл 転調を伴う反復進行

шинэ бадрангуй арга 新ロマン主義

шинэ сонгодог арга 新古典主義

шинэчлэгч арга モダニズム

шог аяз プルレスケ

шог өгүүлэл ユモレスク

шугамчлал 線の進行

шудраа パッセージ

шударга【器】ショドラガ；モンゴルの三味線
→шанз

шуугиан 騒音；雑音；ノイズ

～ ы арга (騒音音楽の) 騒音楽派

～ т найрал хөгжим 騒音オーケストラ。楽器で
はなく日常的な実用品で音を出す20世紀初頭
に行われた試み。

шууд оруулга 省略

шууд унших 初見で演奏する

шууд шилжүүлэг 直接転調

шууранхай ファルセット

шуус【器】(管楽器の) リード

Э

эвэр бүрээ【器】エヴェル・ブレー；狩猟笛を元に改
良したモンゴルのキー付角笛型クラリネット。

эгшиг：

1、音；音響

2、調べ；調子；音調

～ бичиг 録音

～ бичих 録音する

～ бичгийн шугам 五線譜

～ бичгийн зүй 記譜法

～ гажих 調子外れに歌う

～ хослох 倍音を出す

～ ийг үеэр нэрлэх 音名で呼ぶ

эгшгийн босоо чиглэл (和音など) 音の縦方向；
 音の重なり
 ～ ийн давтал 音の反復
 ～ ийн журам 音響システム
 ～ ийн өндөр 音のピッチ；音高；音の高さ
 ～ ийн туйлын өндөр 絶対音高
 ～ ийн туйлын урт 絶対音価
 ～ ийн урт 音価；音の長さ
 ～ ийн хүрд 音階；音列
 ～ ийн хэвтээ чиглэл (和声進行など) 音の横方向
 ～ ийн цуваа スケール；音階
 ～ ийн чанар 音質
 ～ ийн эгнээ スケール；音階
 эгшигт хайрцаг 蓄音機；レコードプレイヤー
 дээд оруулга ～ 上主音；スーパー tonic
 оруулга ～ 導音
 хос ～ 重音；ドッペルグリフ
 эгшиглэгээ 旋法
 ～ ний өрөг 音階の各音(度)
 ～ ний өргийг тэмдэглэх, нэрлэх 音階の各音(度)
 の表記と名
 ～ ний тогтвортой өрөг 旋法の安定音
 ～ т хөг 調旋法
 бага хөгийн ～ 短調の旋律・旋法
 багасгасан ～ 短旋律；短調の旋法
 бүтэн шатат ～ 全音音階による旋法
 доорхи ～ ヒポ旋法
 дорийн ～ ドリア旋法
 зэргэд сэлгээ ～ 平行可変的旋法
 ионийн ～ イオニア旋法
 лидийн ～ リディア旋法
 магад ～ 正格旋法
 миксолидийн ～ ミクソリディア旋法
 нийлэл ～ 旋法の複合系
 золийн ～ エオリア旋法
 эртний грегийн ～ 古代ギリシア旋法
 эгшиглэх 音楽を奏でる、楽器を鳴らす

эгшиглээ 音色；音質
 эгшиглээс 音符
 ～ ийн зүй 記譜学
 ～ ийн шугам 五線譜；譜表
 эгэл гурван хэсэгт хэлбэр 3 部形式
 эгэл нэг хэсэгт хэлбэр 1 部形式
 элэглэл パロディー
 эмгэнэл дуу レクイエム；鎮魂歌
 эмгэнэлийн хөгжим 葬送音楽
 эмхэтгэл хөгжим ポプリ；接続曲
 энгийн зай 単音程
 энгийн хэм хэмжээ 単純拍子
 эргэлт ターン；回音
 эргэнцэх бүжиг ワルツ；円舞曲 (вальс)
 эргэх хөдөлгөөн 逆行；逆行動
 эргэцүүлэл дуу カヴァティーナ
 эрдүү Алт (の)
 ～ бүрээ【器】アルトホルン (金管楽器)
 ～ хийл【器】ヴィオラ
 ～ хоолой Алт；アルト声部
 ～ гийн түлхүүр Алт記号
 эрхий дарах (チェロを演奏する際の) 親指位置
 эсрэг тавил 対主題
 эстрад：
 1、(社会主義時代に) ポピュラー音楽
 2、ロシアの大衆音楽
 эхлэл：
 1、歌い出し
 2、序奏；前奏；イントロダクション；イントロ
 ～ хөгжим 前奏曲；プレリュード
 эш (音符の) ぼう；符尾
 ～ ийг зөв бичих 符尾を正しく書く
 ээлжлэн дуулах Анティフォーナ、交唱
 Я
 ян татал コラール

янчир【器】ヤンチル。ヨーチンのこと。→ёочин
 язгуур урлаг (真正の) 伝統芸能；伝統芸術
 ялгаа ニュアンス；味わい
 ялгарамж コントラスト；対照
 яруу зохиол 交響曲
 ～ ын арга シンフォニズム
 бэсрэг ～ 小交響曲；シンフォニエッタ
 яруу зураглал 交響的絵画；音画
 яруу найрал хөгжим 交響楽団；管弦楽団

яруу найраглал 交響詩；音詩
 яруу уншлага 朗詠；朗唱
 яруу хөгжим 交響楽；管弦楽
 дуулах ～ 声楽付管弦楽
 яруу хэнгэрэг【器】ティンパニ
 ятга【器】ヤトガ；ヤタグ；箏。現在のモンゴル国
 では朝鮮のカヤグムが元になった標準的な音
 高のものと低音箏の2種類が用いられる。

参 考 文 献

- ・ Ж.Бадраа(1956) ”Хөгжмийн нэр томьёо”, Улаанбаатар
- ・ Ж.Бадраа(1998) ”Монгол ардын хөгжим”, Улаанбаатар
- ・ Н.Жанцанноров(1993) ”Хөгжмийн онолын нэр томьёоны хураангуй тайлбар толь”, Улаанбаатар
- ・ Н.Жанцанноров(2006) ”Монгол хөгжмийн таван эгшигтийн онолын асуудлууд”, Улаанбаатар
- ・ Монголын Соёл, Урлагийн Их Сургууль, Соёл, Урлаг Судлалын Хүрээлэн (1999) “Монголын Соёлын Түүх”, Улаанбаатар
- ・ Г.Ринченсамбуу(1959) ”Монгол ардын дууны төрөл зүйл”, Улаанбаатар
- ・ Л.Хэрлэн(2006) ”Монгол Ардын Хөгжмийн Зэмсгийн Түүхээс”, Монгол Улсын Их Сургууль, Монгол Хэл Соёлын Сургууль, Ардын Урлаг Судлалын Тэнхим
- ・ Kögjiltü(1997) ”Mongyol ündüsüten-ü dayuu kögjim-ün teüke”, Svenyang: Liyooning-un ündüsüten-ü keblel-ün qoriy-a
- ・ 石田一志他編 (2006)、『露和・和露音楽用語小事典』朔北社
- ・ 木村肥佐生 (1978)、「外来語及び学術用語より見たモンゴルの近代化」『アジア研究所紀要5』、亜細亜大学アジア研究所、pp.284-250
- ・ 柴田南雄 / 遠山一行監修 (1995)、『ニューグローヴ世界音楽大辞典』講談社
- ・ 清水脩 (1976)、『新版 標準音楽通論』音楽之友社
- ・ 田中克彦 (2003)、『言語の思想』岩波書店

参考ウェブサイト

- ・ 東京芸術大学音楽学部楽理科 & 大学院音楽研究科音楽文化学専攻音楽学分野公式ウェブサイト
 (<http://www.geidai.ac.jp/labs/musicology/>) 利用日 2008年12月20日

(あおき たかひろ)